

RDEČI PRAPOR

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10:40 K, za pol leta 5:20 K, za četrt leta 2:60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v

Reklamacije so poštne proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, inserati. Enostopna petit-vrtica, (širina 83 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

Glasiilo jugoslovanske socialne demokracije.

100. številka.

V Ljubljani, v sredo, dne 18. decembra 1907

Leto X.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Jurčičev trg številka 3/I.

Pozor, prebivalci vodmatskega okraja!

V petek, dne 20. decembra t. l., ob 8. uri zvečer se vrši v salonu g. Poljšaka na Martinovi cesti

javen ljudski shod.

Dnevni red:

Podraženje živil in klerikalci.

Okrajni odbor.

Delegacije.

Tekom tega tedna voli zbornica poslancev delegacijo. Ta slučaj vzbuja zopet spomin na čudni položaj avstrijskega parlamenta, ki ene svojih najvažnejših pravic, namreč odločevanja o vojnem proračunu, naraščajočem že do neznosnosti, ne more direktno izvrševati. Prav sedaj, ko se zopet ureja gospodarsko razmerje Avstrije napram Ogrski, je potrebno, opozoriti na to dejstvo.

Sedanjo nagodbo se označuje skoraj vsestransko kot nagodbo za ločitev. Na mesto dosedanje vzajemnosti prihaja ugovor in razbija precej temeljito iluzijo o enotni monarhiji. Na tem ni več škode, kajti merodajna ni iluzija, ampak vprašanje, koliko so Avstrijo veljale sanje o enotnosti. Odločilne za razmerje med obema državama, so gospodarske potrebe obeh polovic. Varovati dinastično in vojaško skupnost, ni naloga socialne demokracije.

Delegacije so pa uredba, ki imajo pitati potrebe skupnega militarizma. Delegacije sklepajo o izdatkih za vojsko in za ministrstvo za zunanje zadeve. Vojni minister ter minister za zunanje zadeve sta odgovorna samo delegacijam. Avstrijska delegacija šteje 60 udov, ravno toliko ogrska; in sicer voli

40 delegatov poslanska, dvajset pa gosposka zbornica v vsaki državni polovici. Zborovanje je ločeno; avstrijska delegacija zboruje zase, ogrska pa zase. Samo pismeno občujeta obe delegaciji med seboj in samo v izvanrednih slučajih lahko zborujeta skupaj. Pravzaprav ne zborujeta; kajti na taki skupni seji se lahko samo glasuje, ne more se pa debatirati.

Delegacije odločujejo o izdatkih, ki iznašajo približno 480 milijonov kron; več kakor 400 milijonov odpade le na skupno vojsko. V ogrski postavi je določno povedano, da parlamenta obeh držav ne moreta ničesar izpremeniti glede svote, ki jo določita delegaciji. Avstriji je plačevala doslej dve tretjini te svote.

Dovoljevanje izdatkov za vojsko je zlasti v mornarhičnih državah, kjer se ne voli najvišjega predstavnika države, ena najvažnejših pravic ljudskega zastopstva. Vlada je najvišji gospodar vojske in ima neomejeno poveljstvo nad oboroženo silo. To velikansko moč posameznika oblačuje v ustavnih državah ravno pravica ljudskega zastopstva, da sme odločevati o dovoljevanju rekrutov in o doneskih za vojaške potrebščine. Ako vladar ne rabi svoje moči nad vojsko v interesu ljudstva, ali pa jo rabi celo zoper ljudstvo, tedaj ima parlament pravico, odreči rekrute in doneske za vojaško potrebo. Pravica, da sme izdatke za vojsko dovoliti ali pa odreči, izraža tudi upliv, ki ga ima ljudsko zastopstvo na oboroženje vojske.

Dočim pa ima avstrijski parlament pravico, odreči rekrute, nima pravice, določiti izdatke za vojsko ali pa jih odreči. Odnosno: to pravico izvršuje samo indirektno. Prav tako ima tudi samo indirektno pravico, poklicati vojnega ministra na odgovornost za to, kar se godi v vojski ali za dejanja vojaštva. V Avstriji — kakor tudi na Ogrskem — zastopa vojsko samo domobranski minister, ki nima upliva na vojsko linije, temveč samo na domobranstvo in tudi to le še formalno.

Neposredna pravica ljudskega zastopstva je torej z delegacijami nedvomno omejena. V delega-

ciji se ne izražajo tiste moči, ki žive v parlamentu. Zlasti nazori, ki vladajo v parlamentu o militarizmu, ne pridejo v delegaciji do prave veljave.

Člane delegacij se voli v avstrijski zbornici po deželah. Z ozirom na specialne znane razmere v Avstriji ima vlada dovolj priložnosti, da upliva na volitve tako kakor je njej ljubo. Dokler smo imeli kurialni parlament, se v delegacijah sploh ni izražala volja ljudstva; a tudi sedaj bo ta volja popačena. Za nadaljni obstanek delegacij ni nobene resnične potrebe. Njih ekzistenca nima zmisla. Prav tako, kakor sklepa o skupnih izdatkih dvoje ločenih delegacij, bi o njih lahko sklepala oba parlamenta.

Za ljudsko zastopstvo bi bilo to velike važnosti, ker bi se moralo pri sestavljanju skupnega proračuna jemati njegovo voljo v poštev. Moč parlamenta bi se na ta način izdatno zvišala.

Na Ogrskem so temu cilju mnogo bližji, nego v Avstriji. Za Madjare je ogrska delegacija samo odsek ogrskega parlamenta; tam se tudi voli delegacijo iz zbornice. Pri nas je pa delegacija nedotakljiva svetost; neodvisno od parlamenta dela delegacija kar hoče.

Nakateri dobri patriotje smatrajo delegacije celo za nekak skupen parlament enotne monarhije. To pa delegacije nikoli niso bile, sedaj pa še posebno niso nič podobnega.

Delegacije niso ne potreben, ne praktičen zavod, ampak samo še nepotreben in celo škodljiv ostanek minolih časov. Zahteva, da se jih odpravi, je sedaj bolj opravičena, nego kdaj koli. Avstrijsko prebivalstvo mora vedeti, ali ima resničen parlament, ali pa ga ima samo po imenu.

Delavsko ministrstvo.

Pred kratkem je imel delavski svet pod predsedstvom trgovskega ministra dra. Fiedlerja sejo. Minister je dejal v svojem pozdravnem govoru, da ima delavski svet v sedanjih razmerah nenavadno važno nalogo na polju socialne politike.

PODLISTEK.

Nevarni socializem.

(Dalje.)

III.

«Nemogoče je, kar hočejo socialisti. Kajti v socialistični družbi ne bo nihče hotel delati. Človeka ne vodi veselje do dela, temveč samo dobiček. Tega ne bo v socialistični družbi in zato tudi dela ne bo.»

To je navidezno zelo moder ugovor, a vendar je ubožno površen in puhel.

Zdravemu človeku je prirojena potreba po delu, tako kakor pticu letanje in ribi plavanje. — Zdravi udje se morajo gibati, zdravi možgani morajo misliti in oba efekta se morata združiti v premišljeno in plodonosno delo. So pač tudi taki ljudje, ki niso sposobni za delo, a njim ne da te primanjkuje sposobnosti nobena vaba dobička in bogastva. Hromec ne bo mogel prenašati bremen, slepec ne slikati, idiot ne bo razumel socializma, pa če bi se mu ponujalo milione. A tudi normalnega, zdravega človeka se bo pripravilo do tega, da bi ležal po 24 ur na dan na postelji in spal z odprtimi očmi. Umetnik bo slikal ali klesal, če le pride do platna in barv, ali do ila in mramorja, pa če ne bi nikdar upal, da proda svojo sliko ali svoj kip bogatemu mecenu. In pravi pesnik bo

pisal svoje verze v duhu, če nima papirja in črnila.

Takih primerov imamo pač danes predolgo vrsto, da bi jih mogli zanikati. Pomen dela ni tak, kakor ga je naredil kapitalizem, ki ga je ponižal kakor še masikaj družega. Denar, ki mu kapitalizem neprenehoma poje slavo, degradira vse, kar je po naravi lepo in visoko, potem pa trdi, da je vse samo od sebe hlapčevsko in nizkotno.

Delo je posledica dvojnega vzroka. Človeške gibčnosti in človekovih potreb. Kamen leži leta in leta na hribu, ne da bi se — vsaj za naše izpoznanje — količkaj gibal. Če se ga sune z nogo, se zatrklja, a ko poneha zunanja moč, ki ga je spravila v gibanje, obleži zopet in se ne gane, dokler ga ne sune zopet kaj. Rastlina pa ne more ostati neizpremenjena, kakor jo je človek zasadil, temveč se mora hraniti iz zemlje in iz zraka, mora rasti, razvijati listje, cvet in roditi sad.

Tudi človek je organiziran za gibanje in vsak organ ima svojo posebno nalogo, ki jo mora izvrševati pod kaznijo oslavljenja in smrti. Poraba organov je prijetnost, askeza neprijetnost. Indijski fakir, ki se postavi na eno nogo, ali ki dvigne eno roko in stoji tako nepomično leta in leta, misli, da si s tem trpinčenjem zasluži nekaj višjega. Naravno delo smatra — po pravici — za prijetnejše; žrtvuje pa naravno porabo organa, misleč, da služi s tem višjim ciljem, torej vedoč, da si je naložil

neugodnost. Neraba vsakega organa se maščuje. Če pase roka sistematično lenobo, postane nespособna za svoje naravne namene; prav tako noga, pljuca, možgani.

Delo, to se pravi raba človeških organov, je torej naravna organska potreba.

Delo je pa tudi plod druge potrebe, ki je enako naravna: Samo z delom si pridobi človek sredstva za svoje življenje — v najširšem zmislu besede.

Ko so prvi ljudje začeli delati, jim še na misel ni prišlo, da bi s tem pridobil denarja. Živeti so hoteli. Zato so morali porabiti svoje moči, morali so delati. Danes delajo ljudje za denar, ker je denar edini ključ do vseh užitkov, od najnižjih do najvišjih. A tudi danes ogromna množina človeštva ne dela za pridobitev bogastva, temveč za hranitev svojega življenja in življenja svojih družin.

Delo za pridobitev bogastva ni prvotno, temveč je šele posledica razmer. Če delajo danes ljudje zato, da bi obogateli, se godi tako, ker vidijo, da daje bogastvo kos vsemogočnosti, dočim je v pomanjkanju bogastva trajna nevarnost bede in pogina.

Toda to je posledica sedanjega gospodarskega reda, ne pa človeške narave. Najbolji dokaz je pač ta, da nastanejo največja bogastva brez dela, vsaj brez dela onih, ki obogaté, dočim je velika izjema, če pride kdo z lastnim delom do velikega premo-

Gre se največ za to, da se najde pota in sredstva, da se premosti prepad med gospodarsko močnimi in gospodarsko slabimi. Ministra posebno veseli, da lahko izreče delavskemu svetu priznanje trgovinskega ministrstva za dosedanje delo in da mu tudi za bodočnost lahko obljubi vso podporo in vse pospeševanje.

Potem je začela razprava o predlogu sodruga drja. Karpelesa, ki izraža željo, naj vlada pravočasno zahteva mnenje delavskega sveta, če bi imela ustanovitev novega delavskega ministrstva za posledico izpremembe v upravi delavskega varstva, delavskega zavarovanja in delavsko-statističnega urada.

Trgovinski minister dr. Fiedler je izjavil glede tega predloga, da mu za sedaj ni mogoče, odgovoriti kaj gotovega. Ministrsko predsedništvo je vprašalo vsa resortna ministrstva, katere zadeve naj bi se izročilo novemu ministrstvu, ampak z važnimi parlamentarnimi opravki je vlada tako preobložena, da doslej še ni bilo mogoče, skleniti kaj gotovega.

Pri glasovanju je bil predlog drja. Karpelesa sprejet.

Na dnevnem redu je bilo še poročilo delavskega zavarovalnega odseka glede programa za reformo in izpopolnitev delavskega zavarovanja.

Sprejelo se je sledečo

resolucijo:

«Želeti je, da se uvede starostno in invaliditetno zavarovanje tudi za male obrtnike in za kmete, ne da bi se zaradi tega zavlačevalo delavsko zavarovanje. Priporoča se za to zistem, ki počiva na podlagi državnega, po deželah razdeljenega in po občinah podpiranega zavarovanja s samoupravo. Ta zistem se lahko napravi obligatoričen za vse zavarovance.»

Dr. Carus je predlagal sledeče:

«Bolniškemu, starostnemu in invaliditetnemu zavarovanju naj se prišteje tudi domače delavce.»

Ta predlog je bil sprejet z dostavkom, da se za sedaj ne podaja od delavskega sveta nobenega predloga glede hišne industrije.

Glede poljedelskih in gozdarskih delavcev je bila predložena sledeča resolucija:

«Delavski svet zahtev naj se razširi vse pagnoge delavskega zavarovanja na poljedelske in gozdarske delavce s stališča poljedelstva in smatra to zavarovanje za potrebno s socialno-političnega stališča.»

Ministerialni svetnik dr. Künstler se je s finančnega stališča izrekel zoper tako razširjenje zavarovanja. Poročevalec Bärnreither je dejal, da je zavarovanje poljedelskih in gozdarskih delavcev neizogibno.

Na to je bila sprejeta omenjena resolucija.

Novi domobranski minister in trpinčenje vojakov.

Novi domobranski minister Georgi je pretečeno sredo odgovarjal na nekatere interpelacije. Opazilo se je, da je nastop socialnih demokratov proti prejšnjemu domobranskemu ministru Latscherju prav blagodejno uplival. — Ton njegovega naslednika se je bistveno razlikoval od ošabnega nastopa prejšnjih generalov-ministrov. Bilo bi le želiti, da se ne izpremeni samo ton, ampak da pride tudi drug duh v vojaško upravo.

Najprej je odgovarjal fml. Georgi na interpelacijo radi dveh matrozov, ki sta se bila svojevoljno odpeljala na Dunaj, da bi vrgla cesarju neko prošnjo v kočijo. Oba sta trdila, da so jih neki predpostavljeni spolno nadlegovali in da sta vsled tega preganjana. Dotičnim predpostavljenim se ni zgodilo nič, mornarja sta bila pa obsojena zaradi begunstva. Minister pravi, da je bil dotični instruktor, zaradi katerega sta se pritoževala, leta 1907 obsojen za neko drugo dejanje proti mravnosti in da se uvede vsled tega še enkrat proti njemu preiskavo za tisto, zaradi česar sta se pritoževala mornarja. Minister je obljubil, da bo poročal o uspehu te preiskave.

Nadalje je odgovarjal na interpelacijo poslanca Winarskyja in sodrugov zaradi ustrelitve vojaka Herschkowitza. O tej zadevi smo svoječasno natančno poročali. Minister je dejal, da so dogodki, ki jih interpelacija navaja, žal resnični. Korporal Bilant, pravi minister, je dne 24. novembra resnično silil infanterista Herschkowitza na razna dejanja. Med drugim je dal postaviti dve klopi drugo na drugo in je zahteval od Herschkowitza, naj ju preskoči. Ker tega ni mogel, mu je ukazal, naj spleza izmed klopi. Potem je dejal, da ga bo ustrelil. Zahteval je, naj mu prineso puško. Dočim je eden izmed navzočih infanteristov stopil po puško, je vzel korporal iz svojega kovčega ostro patrono, kakor pravi takozvani «Versager». Bilant je nabil puško, pomeril, ustrelil in infanterist Herschkowitz se je brez glasu — mrtev — zgrudil. Korporal Bilant — pravi minister, — je baje že prej trpinčil omenjenega vojaka. «Ne morem drugače — pravi fml. Georgi — kakor izraziti svoje ogorčenje nad temi brezprimernimi dogodki in ne rabim drugih izrazov samo z ozirom na razpravo, ki se teče.»

Potem se je zmenil minister o trpinčenju vojakov sploh in je dejal, da stori vojna uprava vse, da bi odpravila take, obžalovanja vredne prikazni. V zadnjem času je izdano več ukazov v tem oziru in minister upa, da ne bodo brezuspešni. «Jaz in vojni minister,» pravi, «smatraya odstranjenje trpinčenja vojakov za potrebno dolžnost in vidiva v tem eno svojih prvih nalog, da se iztrebi duha surovosti, kjerkoli se pokaže.»

Ministrove besede je sprejela vsa zbornica z glasnim odobravanjem. Da le ne bi ostalo pri besedah.

Draginja in lakota.

Na komando klerikalno-agrarnega poljedelskega ministra Ebenhocha in pod duševnim vodstvom Bielohlavka, ki je nazval draginjo samo «švindl», so klerikalci in krščanski socialci v državnem zboru prepričali sredstva, s katerimi bi se dalo vsaj nekoliko omejiti draginjo živil. In da bi zakrili svoje izdajstvo, pisarijo sedaj po vseh klerikalno-agrarnih časopisih, v večnih protislovjih, enkrat da ni draginje, drugič da so vzroki draginje vse drugačni, nego jih narejajo socialni demokratje, potem da je draginja samo začasna in končno so zopet tam, da draginje sploh ni.

Ena tistih fraz, s katerimi se hočejo sedaj izviti iz zadrege, je ta, da je samo kupovalna moč denarja splošno padla in da je le to vzrok pomanjkanja. Tako žongliranje z besedami, ki je naravnost nedostojno, pa ne spravi s sveta dejstva, da imamo v deželi že lakoto. Kupovalna moč denarja se je gotovo znižala, če se danes za forint ne dobi toliko, kolikor pred petdesetimi leti za sedanjo krono in pred sto leti za desetico. Ampak znižana cena denarja je ravno posledica draginje, ne pa narobe.

Važna pa ni ta ali ona beseda, ampak dejstvo, da je pomanjkanje v Avstriji, kakršnega ni v drugih državah. S frazo o znižani kupovalni moči denarja se ne opravi ničesar.

Po uradni statistiki narašča poraba mesa na Angleškem neprenehoma. Uvoz mesa se na Angleškem bolj pomnožuje, kakor uvoz kateregakoli živeža. Prebivalstvo Velike Britanije zavžije sedaj dvakrat toliko mesa, kakor pred dvajsetimi leti. Poraba masla je narasla za 60, poraba mleka za 40 odstotkov. Leta 1906. je iznašal uvoz 2264 milijonov jajc in 18 milijonov centov mesa (razne živine).

V Avstriji je meso že luksuz, jajca ravno tako, namesto masla rabi ogromno število prebivalstva margarin in druge surogate; sadje prihaja le še na mizo višjih slojev. Po vsej pravici se lahko govori v Avstriji o stradanju in o bedi. Za to trditev govori najbolje jetika in umrljivost otrok, kar je oboje posledica bede.

Če primerjamo v tem oziru Avstro-Ogrsko z drugimi državami, se nam pokaže, da ne razsaja jetika nikjer na svetu tako, kakor pri nas. Na 100.000 prebivalcev prihaja namreč smrtnih slučajev za jetiko:

v Avstriji	345
na Ogrskem	364
v Švici	262
na Nemškem	237
na Angleškem	201
na Nizozemskem	192
v Italiji	188

Za mestno prebivalstvo je jetika splošno še bolj nevarna, kakor za kmečko. In tudi v tem oziru se pokaže Avstrija na prvem mestu.

Na 100.000 mestnih prebivalcev prihaja smrtnih slučajev za jetiko:

v Avstriji	496
na Španskem	365
na Rumunskem	360
na Francoskem	334
na Švedskem	303
v Italiji	254
na Danskem	244
na Nemškem	246

Pregled o umrljivosti otrok pa pokaže za Avstrijo naravnost grozen položaj. V prvem letu po rojstvu umira

na Norveškem	7·5
na Švedskem	10·4
v Švici	13·2
na Angleškem	13·3
na Francoskem	13·5
na Nizozemskem	13·5
v Belgiji	14·4
v Avstriji	25·4

odstotkov. Samo ena država je v vsej Evropi, kjer je umrljivost otrok še večja, nego v Avstriji — to je Rusija.

In v teh razmerah se upa klerikalna družba reči, da sredstva zoper draginjo niso nujna! Se upa glasovati zoper nujnost predlogov, ki hočejo omejiti draginjo! Se upa, imenovati trditev, da imamo draginjo, švindl! Kaj jim je mar jetika? Če pride mednje, vzame k večjemu kakšnega ubogeega kaplana, skočje in prošti se je prav malo boje. Kaj

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah **„Rdeči Prapor“**

ženja. In tudi tedaj navadno ni njegovo delo samo ustvarilo njegovega bogastva, temveč so ga nakupile druge lastnosti, spekulativnost, predrznost itd.

Kakor zapeljuje kapitalistični gospodarski red ljudi, da iščejo s hudodelstvom, s tatvino, goljufigo, razbojnistvom, oderuštvom, nepošteno spekulacijo, z izrabljanjem politične moči i. t. d. dosego kapitala, tako bi nekateri radi prišli z delom do premoženja. Odtod tista brezprimerna konkurenca, tisto skrajno napenjanje moči, ki slabi živce celih rodov in degenerira človeštvo.

V sedanji družbi presega organsko in življenjsko potrebo ljudstva, ker služi samo kopičenju kapitala, brez ozira ali je taka množina kapitala, ali so nagradeni produkti za življenje človeštva potrebni ali ne; ampak tudi brez ozira, če uničuje tako delo tisoč in tisoč duhov in teles.

Kapitalizem je v tem oziru resnično nevaren.

Kar se pa tiče socialistične družbe, je samo dvoje mogoče: Ali bo tedaj narava kar sama dajala ljudjem vsega, kar potrebujejo — tedaj sploh ni nevarnosti, če se ne bi delalo. Ali pa bo delo še znanprej potreba človeštva, tedaj bodo ljudje delali tudi ne misleči na bogastvo, na medalje in ordne, ker bodo ljubili svoje življenje. Kakor ga ljubimo mi in še bolj — kajti življenje jim bo več dajalo kakor sedaj. Saj so delali tudi nomadje in trogloditi, čeravno še vedeli niso, kaj da je «kapital» in «bogastvo».

Toda bogastvo ostane tudi v socialistični družbi privlačna moč za delo, ker bogastvo ne izgine, temveč se poveča. Le da ne bo tičalo bogastvo v posameznih rokah in ne bo služilo posameznim srečnikom, ampak bo splošno in bo koristilo vsem. Zavest, da je od dela vseh odvisno čim prijetnejše življenje vsakega, je pač motor, kateremu se lahko prisodi toliko moči, da bo priganjal vse na delo.

Če je pa res kontrola neizogibna za preprečenje lenobe, tedaj tudi te kontrole ne bo manjkalo. Pred vsem bo splošna. Če ne bi bilo nikjer nadzornika in priganjača, je vendar gotovo, da sodelavci ne bodo trpeli hudobne lenobe (lenoba je namreč lahko tudi bolezen) in bodo skrbeli za to, da ne bodo vsled lenuharenja enega ali več tovarisev sami prikrajšani. Kontrola bo tudi pri oddajanju produktov in če bi se že izkazala potreba direktnega nadziranja, se vpraša, zakaj ne bi mogla družba nastaviti organov, ki bi imeli to nalogo. Etično opravičeno bi bilo nadzorovanje tedaj pač bolj, kakor sedaj; kajti zahtevalo se ne bo, da naj dela posameznik kakor suženj za drugega, ampak delal bo zase. Danes se škodljivega lenuha ne more izključiti od uživanja; kajti v njegovih rokah je moč, da lahko odpodi od skledne one, ki so jo napolnili. V socialistični družbi se pa lahko izpolni nauk krščanstva, ki ne velja za sedanje kristjane: Kdor ne dela, naj tudi ne je.

jih briga umrljivost delavstva, kaj umrljivost otrok? Čimveč draginje, tembolj se polnijo žepi njih prijateljev veleposestnikov in kapitalističnih zavodov cerkve same. Vsa blaginja ljudstva je v nevarnosti, dokler ima klerikalizem toliko moči, da se lahko uspešno upira vsaki potrebi in vsaki zahtevi ljudstva. Najvažnejše sredstvo zoper lakoto je odločen boj zoper klerikalizem.

Politični odsevi.

Nagodbo je branil s svojo zgovornostjo baron Beck v generalni debati proti socialistom in agrarcem. Čudno je le to, da je nagodba po Beckovih besedah tem boljša, čimveč se o njej govori. Ko je ministrski predsednik predložil zakonske načrte, ki obsegajo nagodbene predmete, je bilo njegovo stališče še to: «Mnogo ni, ampak bolje je vendar, kakor nič.» Sedaj pa že trdi: «Dobro je, prav dobro, izvrstno.» Sicer so pa tudi Beckovi hvalospevi nepotrebni. Zbornica bo njegovo nagodbo sprejela. Stranke, ki so dobile ministrske portfelje in ki so z njimi v zvezi, so vladi gotove; socialistov pa njegove sladke besede tudi ne bodo prepričale. V tej debati vedo socialni-demokratje prav dobro, da ne morejo storiti nič drugega, nego razložiti in utemeljiti svoje opozicionalno stališče. Z glavo se ne more skozi zid in če so druge stranke zatajile svojo preteklost, niso socialisti krivi za to. Kako bodo klerikalci in krščanski socialci zagovarjali izdajstvo svojih načela, je pa njih skrb. Socialisti so storili svojo dolžnost in to jim lahko zadoštuje.

Generalna debata o nagodbi je končana. Vse, kar so govorili njeni zagovorniki, ni toliko vredno, da bi se napisalo o tem le eno besedo. Sedaj se je začela specialna razprava.

Glede sladkornega davka je odsek odklonil Choce v predlog, ki je zahteval znižanje tega davka za 18 kron. Predlog je imel samo obstrukcionističen namen. Tudi predlog poslanca dr. Ellenboga, ki je zahteval, da se odredi veljavnost onemu delu vladne naredbe po § 14, s katerim je bil zvišan sladkorni davek za 16 kron, je večina odklonila. Sprejet je bil predlog, naj se zniža sladkorni davek za 8 kron. Dr. Ellenbogen je najavil svoj predlog kot votum manjšine, tako da bo zbornici tudi ta predložen. Vprašanje je, ali se bo nasla v zbornici večina za ta edini pametni predlog.

Liberalni nacionalizem se ne kaže nikjer tako v svoji resnični podobi, kakor v novem parlamentu. Doživeti morajo stari nacionalni šovinisti, kako vstaja socialist za socialistom in razkriva resnične krivice in zločine nad narodnostmi. Soc. demokratični drž. poslanec dr. Soukop je izpopolnil v svojem govoru dne 11. t. m. Björnsonove obtožbe na madjarsko barbarstvo in brutalnost napram večini svojih sodržavljanov. Od l. 1867 ni dobilo 3 milijone Slovkov niti ene svoje šole. Pač pa so jim vzeli še te, kar so si jih sami sezidali. Slovaški govoriti pomenja že večinoma veleizdajstvo. Slovaske otroke se jemlje starišem in prestavlja v čisto madjarske okraje. S pristno ogrsko pedagogiko vzgoje Madjari iz dečkov malopridneže, iz deklic prostitutke. Posledica madjarskega pedagoškega sistema je: med Rumunji je 80 odstotkov, med Slovaki 45, med Nemci 43 in med Madjari samimi 44 odstotkov analfabetov. Ker pa Madjarov le še manjka in manjka, so vpeljali madjarizacijo imen. Pristojbina znaša namreč sedaj namesto 10 kron le še 1 krono. Za to malo žrtve pa se dobi seveda vse ugodnosti, ki pristojajo renegatu. Tako imamo na Ogrskem slučaj, da imajo v eni družini oče in trije sinovi štiri različna imena. Da se nemadjarsko časopisje preveč ne povsipe, je bilo plačanih od žurnalistov tekom poslednjih osmih let nad 50.000 kron glob. Razmere so Madjari sami kronali: napravili so Polonyija za justičnega ministra. Polonyija, ki je zastopal kot odvetnik javne hiše, izsiljeval kot zastopnik prostitutk denar iz njihovih vzdrževalcev, zagovarjal razne tatarske konsorcije, ki je kot mestni reprezentant zastopal interese svoje klientele namesto javne, ki je imel od velikih inozemskih darobrodskih družb «nagrade» i. t. d. Nadalje je označil ogrski «parlament» in protestiral, da bi bil ta upravičen govoriti v imenu ogrskih narodov. Nagodba ne sme postati nekakšna legitimacija za brutaliziranje Nemadjarov.

Manifestacija hrvatskega delavstva. Nihče ne odreka resničnim inteligentom meščanstva velikih zaslug za splošno in enako volilno pravico, inteligentom, ki so gledali daleč v bodočnost čez tesno ograjo, ki omejuje duševno obzorje našega kričočega malomeščana. Vendar je veliko vprašanje, če bi se bilo posrečilo pri nas v Avstriji spraviti ta problem iz teoretskih definicij, če bi ne bil imel za seboj moralno in materialno oporo organiziranega delavstva. In temu delavstvu na Dunaju in v Budimpešti, v Pragi in v Brnu, v Lvovu in v Krakovu, v Ljubljani in drugod se je pridružila sedaj tudi hrvatsko-zagrebsko. Kakor smo že omenili, so priredili zagrebski delavci na dan otvoritve sabora veličasten manifestačni izprehod po mestu. Delavcev je bilo okrog 10.000. Pridružila se jim je tudi akademiška mladina in inteligenca. Ob pol 11. uri je došel ta izprehod pred sabor. Od tod

je šla deputacija delavstva, ki jo je peljal poslanec dr. Lorkovič, v veliko posvetovalnico. Po predstavitvi deputacije saborovemu predsedniku dr. Medakoviču je povzel besedo sodrug Bukšeg, ki je zahteval v imenu tisočev brezpravnih vohod v sabor. Je narodni samomor, če hoče sedanji sabor reševati državno-pravna vprašanja. Prej mora marveč postati izraz celokupne ljudske volje. Dr. Medakovič je obljubil, da bo z veseljem predložil ta memorandam saboru. To, da ni samo njegova želja, temveč zahteva vseh hrvatskih strank. In zategadelj, ker izhaja ta zahteva od spodaj, mu daje obenem tudi garancije, da bo parlament, ki bo slonel na širokih slojih ljudstva, ustvaril pogoje za kulturni, gospodarski in politički razvoj.

Ostra kritika madjarske brutalnosti napram Nemadjarom in delavstvu v avstrijskem parlamentu zlasti briljantni govor socialno-demokratičnega poslanca dr. Soukupa, je zelo, zelo neprijetno zadel ogrske «ljudske» zastopnike. Zato si je dr. Wekerle brž naročil pri poslancu Visontaiu interpelacijo. Komedija se je potem igrala in odigrala po navadni, banalni šabloni. Visontai je patetično vprašal, če je ministru-predsedniku znano, kako se v avstrijskem parlamentu sistematično obrekuje ogrski narod, in kaj misli ukreniti z ozirom na te napade. Wekerle je seveda odgovoril, da tem napadom ne prisoja posebne važnosti. (Vsak, ki bi rad imponiral, ne prisoja posebne važnosti.) Ti napadi izhajajo večidel od stranke, koje politična tendenca obstoji v tem, da netižo surove strasti nerazsodnih mas. (Vsak, ki brani slabšega, neti pri teh gospodih surove strasti nerazsodnih mas.) Obsoja kajpada, da je predsedstvo in vlada pripuščalo take žalitve ogrskega naroda. (Čudno le, da večina ogrskega naroda odobrava te «žalitve».) Pohvalno je omenil nastop gospoda kolege Becka, ki je nastopil proti tem napadom, ampak je seveda obžaloval, da ni odločno zavrnil obtožb. Končno je še zagotavljal (zagotavljanje je menda sploh glavno delovanje ministrskih predsednikov), da bo skrbel, da se v bodoče taki napadi kar najodločneje zavrnejo, kar je kvitirala zbornica z zahvalo v zavesti, da je zopet storila velepatriotičen čin.

Domače stvari.

Dr. Krek in ločitev cerkve od države. «Slovenec» objavlja v četrtkovi številki znani Krekov govor v državnem zboru v celoti. V njem nahajamo zanimivi odstavci: «In če papež, kar se njegove svobode tiče, izjavi, da ne more drugače upravljati svojega posla, kot z lastno državo, potem se temu moram ukloniti, kajti on zase najbolje ve. Malo prej pa opozarja verne katoličane, naj jamejo čisto odkrito gledati in razmotrivati vprašanje ločitve cerkve od države. Še eno vprašanje je pri tem težko rešiti: je-li dr. Krek večji glede elastičnosti svojega značaja ali prilagodljivosti svojih nazorov. Kako si misli dr. Krek papeževo državo sam, bogsigavedi! Mislimo pa, da si je sploh ne misli. Zakaj da bi bilo v papeževi državi mogoče ločiti cerkev od države in papeža od vladarja, je skoro ravno tako neverjetno, kakor izza sociologa dr. Kreka vsak hip pogleda klerikalec dr. Krek, kakor hitro se da namreč sociolog dr. Krek preveč zapeljati logiki. In zato svetujemo povsem resno dr. Kreku: Le ne preveč moderno, sicer ostane od sociologa in klerikalca samo še komedijaš.

Razmere v novi kemični tovarni postajajo vedno neznošnejše. Delavci morajo skoro vedno delati čez uro. Ker imajo včasih 18 ur nepretrgoma delati, so prosili — ne da se jim delo prikraja — ampak za dovoljenje, da se jim sme hrana donášati v tovarno. Dovolj skromna zahteva, a bila je odbita. Tudi sicer je po večini slovensko delavstvo izpostavljeno najstrupnejšim šikanom. — Psovske: «windischer Hund, Gesindel» i. t. d. so menda precej navadne. Zlasti se odlikuje v tem oziru neki Brabletz. Vsled tega so pričeli delavci stavkati. Ravnatelj dr. Hirsch pa je kratkoma izjavil, da bo odpuščen, kdor se takoj ne vrne k delu. Člane deputacije, ki so prosili za omenjeno dovoljenje, se je kratkim potom odslovilo. Slovensko časopisje je kvitiralo te razmere s kratkimi noticami. So pač delavci! Če je kje kak slovenski uradnik zapostavljen, pridejo takoj z uvodniki, pozivi na poslance, interpelacijami i. t. d. Ko se pa na tako brezobziren način žali in izkorišča cel sloj slovenskega ljudstva, se ne meni nihče zanj. Ampak, saj smo že rekli: so pač delavci! Naj se brigajo socialni demokratje zanje! Končno — morda imajo tudi prav. Le konsekvantni naj ostanejo. — K razmeram v kemični tovarni se še povrnemo.

Slovensko gledališče. V soboto se uprizori Cankarjeva satiriška farsa v 3 dejanjih «Pohujšanje v dolini šentflorjanski». To najnovejše Cankarjevo delo je tudi pravkar izšlo v Schwentnerjevi založbi z naslovno risbo Hinka Smrekarja. Cena broširani knjigi 2 K, vezani 2 K 80 vin.

Dopisi.

Dubrovnik v Dalmaciji. (Draginja. — Socialistično delovanje.) Draginja, nad katero se pritožuje prebivalstvo gornjih avstrijskih dežel, se je tudi pri nas strašno razširila in naše siro-

mašno ljudstvo, kar ga se ni zbežalo v Ameriko, trpi že neverjetno bedo. Lakota ni pri nas več prazna beseda. Kruh in meso je pri nas že dražje, kakor v Trstu, o čemur nas je prepričalo brzojavno poročilo tržaške trgovske zbornice. Eno jajce velja pri nas 14 vinarjev. Delavske plače po 1 K 60 vin. do 2 K pa niso nič nenavadnega. V deželi, v kateri bi morala vladati sama krščanska ljubezen, sodeč po ogromnem broju popov in fratrov, cerkev in samostanov, je beda tako ogromna, da je postalo življenje za delavstvo kar nemogoče. Pa tudi drugi sloji, ki imajo neizpremenljive dohodke, čutiljo draginjo in se v strahu vprašujejo, kakšen bo konec. Ko se je tukaj izvedelo, da so krščanski socialci glasovali zoper nujnost socialno-demokratičnih predlogov in da se je tudi več dalmatinskih poslancev odstranilo od glasovanja, je bilo ogorčenje velikansko. Socialno-demokratična stranka je tedaj sklenila, dati ljudstvu priložnost, da izpozna vzroke draginje in je v ta namen povabila sodruga Etbina Kristana iz Ljubljane na shod, ki naj bi se vršil pod milim nebom z dnevnim redom «Draginja živil». Spomin na lanska predavanja, ki jih je imel sodrug Kristan v tukajšnjem gledališču in njegova imenitna polemika s frančiškani, je v Dubrovniku še v živem spominu in ko se je v mestu izvedelo, da smo ga zopet povabili, je bilo vse zanimanje koncentrirano na to, če pride. Stranka je pa hotela porabiti njegovo navzočnost tudi za predavanje in posrečilo se ji je, dobiti za sobotni večer Bondino gledališče. Predavanje se je vršilo o predmetu «Socializem in narodno vprašanje». Gledališče je bilo polno poslušalcev, samo napovedanih nasprotnikov ni bilo. Zanimivost predavanja, v katerem je govornik izvrstno zavrnil podtikanja nasprotnikov, češ, da je v socializmu nevarnost za svobodo narodnosti, se pa ni nič znižala vsled njih odsotnosti, poslušalci so zapustili gledališče z veliko zadovoljnostjo nad tem, kar so slišali. Zvečer in ponoči je deževalo in vse se je vpraševalo, ali bo v nedeljo pač lepo vreme. Kajti če bi bil dež, bi moral biti shod zopet v gledališču. Še v nedeljo zjutraj je nekoliko rosilo. Toda proti deseti uri je prenehal dež. Shod je bil lahko pod milim nebom. Na «Brsaljah» v predmestju Pile se je zbralo okrog 2000 ljudi vseh slojev. Pripomniti moramo, da je bil to, odkar se spominjajo tukajšnji živi ljudje, prvi shod pod milim nebom. In socialno-demokratična stranka je lahko ponosna na njegov uspeh. O govoru sodruga Kristana tukaj ne bomo poročali, kajti objaviti bi morali stenografski zapisnik, da bi se prav razumelo, kako velikanski vtisk je napravilo njegovo poročilo, ne le na delavce, temveč tudi na mnogostevilno navzočo inteligenco. V Dubrovniku se sliši samo en glas: Kristan nam je govoril iz srca. In že danes se splošno vprašuje, kdaj pride zopet. Nasprotnika ni bilo, da bi se bil oglasil. Shod je soglasno sprejel resolucijo, ki izreka priznanje delavskim poslancem, a ogorčenje nad onimi poslanci, ki so glasovali zoper nujnost predlogov, ali pa ki so se odstranili od glasovanja. Resolucija zahteva nadalje od deželne vlade porabo določb obrtnega zakona zoper draginjo in poziva občino, naj s svoje strani nastopi proti draginji ter naj prevzame razpečavanje mesa in kruha v lastno režijo, če nima drugih sredstev zoper draginjsko izkoriščanje ljudstva. Kakor pravimo, je bil shod velikanski uspeh socialno-demokratične stranke, ki je s tem storila zopet velik korak naprej. Tudi pri nas se mora poslej resno vpoštevati socialna demokracija.

Zagorje ob Savi. (Zagorski liberalizem zori.) Dne 23. maja t. l. na večer so našli in kričali so naši liberalci po Zagorju «Zivio veliki Sloven Ivan Hribar». Socialni demokratje po Zagorju pa so dejali, da se zagorski liberalizem že pripravljaja za politiko, katero vodi ljubljanski Hribar že več let. Spominjali smo se na prihod Jegliča in njegov sprejem v Ljubljani, torej na zgodovino tega možiča, in nismo se zmotili. Že so se začeli naši svobodomislici pripravljati za prihodnjo birmo in sprejem gospoda Jegliča. Prepričani smo, če bode tako napredovalo zagorsko narodnjaštvo, da najamejo za prihodnji — vsprejem Jegliča, zagrebsko narodno godbo. Gospod Zimmermann je pred kratkim kupil nekako pregrinjalo za oltar, napredni Nande pa kak tucent srajc za duhovne, največ menda za Jernejčka, neka druga vdova svečnike; gospod župan pa je pooblastil najbolj zagriženega klerikalca in ključarja zagorske cerkve, da vodi županski stol pri nekemu ogledu. Kakor ljudje pravijo, da ga ima za pravega strokovnjaka liberalne politike, po imenu Jaka Hraštija, ljubljena zagorskega fajmoštra. Gospod Firm pa je začel pred kratkim trgovino in, kakor slišimo se grozno jezi, ker je mislil, da napravi pri prihodnji navzočnosti gospoda Jegliča kaj boljši promet s piščalkami in trobentami. Dne 28. kimovca t. l. vrnil se je v gostilni gosp. T. Koprivca sestanek, na katerem se je jako antiklerikalno nastopilo. Gospod dr. Zerjav iz Ljubljane je opisal cilj, ki ga ima naprednjaštvo ter se je med drugim izjavil tudi za ločitev cerkve od države. Zgoraj omenjeni gospodje pa so mu burno pritrdjevali, in sedaj se menda pripravljajo s tem, kar smo omenili. Gospod Zimmermann pa se še trudi pri pogrebih, da pomaga gospodu Jernejčku zabavljati in zmerjati socialne demokrate. Teh vrstic pa nismo napisali, da bi nam bilo žal teh ljudi, temveč radi tega, da javnost izve, da se to, kar smo trdili že pred

leti, še danes izvršuje: da pri slovenskih meščanih še nikoli ni bilo resnega boja proti klerikalizmu, in da ga tudi pričakovati ni. Slovenski liberalizem je samo ovira resnemu delu in nastopu zoper nazadnjaštvo; torej nam je tudi prav, da prej ali slej zlezejo popolnoma pod vodstvo gospoda Jernejčka. Slovenski delavci, Vi pa stopite resno v boj proti nazadnjaštvu! Mi, ki smo napisali te vrstice, smo tudi doslej mislili, da je z liberalizmom mogoče kaj doseči, sedaj smo se pa prepričali ter bomo edinole socialno-dem. delavstvo smatrali za resnega boritelja proti klerikalizmu in ga tudi podpirali. Radikalec.

Shodi.

Štore pri Celju. V nedeljo, 8. t. m., je bil tukaj ljudski shod z dnevnim redom «Draginja živil». Udeležba je bila ogromna, tako da je bil zborovalni prostor zaseden do zadnjega količka. Poročal je sodrug Sitar iz Trbovelj, ki je temeljito razkril prave vzroke draginje in izvrstno ožigosal izdajstvo klerikalcev in krščanskih socialcev v parlamentu. Zborovalci so sledili njegovemu izvajanju z napeto pozornostjo in burni klici ogorčenosti so ves čas odmevali po dvorani. Končno je govoril sodrug Sitar še o važnosti strokovne organizacije in je lepo število rudarjev pristopilo rudarski uniji.

Pulj. V nedeljo, dne 8. decembra je skicala jugoslovanska socialno-demokratska stranka shod na Kastanjirskem hribu. Naši narodnjaški nasprotniki so se polotili že obupne metode v boju zoper nas. Znano je, kako so poskušali pri prvih shodih, ki jih je sklicevala naša stranka na javnem, z razgrajanjem in razbijanjem. Ker se jim ta taktika ni posrečila, so se sedaj zatekli k drugi. Agitirali poskušajo namreč proti našim shodom. V nedeljo so postavili na vse glavne ogle ulic svoje zaupnike iz mesta, ki so imeli nalogo, ustavljati in odganjati na shod idočo ljudi. Govorili so jim prav modro takole: «Kaj hočete na shod socialistov? Saj vemo, da znajo lepo govoriti, ampak ne smete jim verjati, kajti oni so se prodali komori.» To je resnica, ki jo lahko dokažejo sodrugi, ki so se osebno prepričali o tem brezobraznem obrekovanju. Toda tudi to sredstvo ni pomagalo, kajti dvorana je bila natlačena ljudstva in zlasti je bilo veselo videti, da se je shoda udeležilo veliko število žensk. Predsedoval je shodu sodrug Petejan, poročal je pa sodrug Haramina, ki je poljudno in prepričevalno govoril o vzrokih draginje in je dokazal, kako pogubno upliva visoka cena najpotrebnejših živil na zdravje in na telesni razvoj delavcev in njihovih družin. Govornikove besede je spremljalo nepretrgano odobravanje. Za njim je govorilo še več sodrugov. Ko se ni nihče več oglasil, je predsednik zaključil shod, ki je dokazal, da ima naša stranka korenine tudi v najtrdnjih gnezdih narodnjaštva.

Umetnost in književnost.

Naši Zapiski. Enajsta številka petega letnika ima sledečo vsebino: Avstrijsko-ogrsko pogodba in Slovenci. — Fr. Modráček: Domoljubje in domoljubje. — Državnozborna večina in boj za šolo. — Pregled: Politika. Socializem. Razno. — Književnost. — Priporočamo «Naše zapiske», to edino socialno revijo v slovenskem jeziku, toplo vsem sodrugom.

Delavski žepni koledar za leto 1908 je ravnokar izšel.

Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Pri manjših naročilih se pošilja denar naprej, drugače se izvrši naročilo po povzetju.

Naroča se pri upravništvu «Rdečega Prapora», kamor se pošilja tudi denar.

Upravništvo.

Socialni pregled.

Poštni in brzojavni uslužbenci, ki so v posredni službi poštne uprave, so v četrtek na Dunaju stopili v pasivno resistenco, ker se ni izpolnilo njihov zahtev in ker od samih obljub niso mogli

več živeti. Resistenca se je kmalu razširila. Postiljoni so izjavili, da se sicer ne udeležijo sami pasivne resistence, ampak da ne store ničesar, kar bi moglo škodovati gibanju tovarišev. Naglasili so, da so dve leti zavedni svojega razrednega položaja in da bodo izpolnjevali svojo dolžnost.

V četrtek so intervenirali socialno-demokratski poslanci pri finančnem in pri trgovinskem ministru. Poslednji jim je dejal, da ne more izpolniti zahtev, dokler parlament ne dovoli proračuna. Poslanci so izrekli, da jih ta odgovor ne zadovoljuje in da ne prevzamejo odgovornosti za posledice.

Za boj proti bolezni nima kulturna Nemčija izdalec toliko denarja, kakor za boj proti ljudem, namreč za vojsko. V proračunu za bodoče leto ima za boj zoper tifus 200.000, za boj zoper tuberkulozo 120.000 in za boj zoper sifilis 50.000 mark. Ta proračun je celo za 50.000 mark nižji, nego je bil lani. To je kultura!

Kartel steklenarske industrije. V zadnjem času se je osnoval kartel vseh evropskih tovarn, v katerih se izdeluje stekleno blago. Središče novega kartela je v Düsseldorfu na Nemskem. Zastopani so v njem fabrikanti iz Avstrije, Nemčije, Belgije, Danske, Švedske, Norveške, Francije, Nizozemske in Anglije. Namen kartelu je vpeljati Awenovih strojev za fabrikacijo stekla. En tak stroj izdelava toliko, koliko v enakem času 30 delavcev. Za postrežbo stroja zadostuje en delavec. Tako postane zopet človeška iznajdba, ki naj bi koristila vsem, korist za posamezne kapitaliste in bič za tisoč in tisoč delavcev.

Težak zaslužek ima ameriški milijarder John D. Rockefeller, predsednik trusta za olje. Odkar je ta trust osnovan, je «zaslužil» Rockefeller 143.439.945 dolarjev. Od leta 1889 do 1906 je iznašal letni njegov dobiček 10.021.680 dolarjev, to je na dan 27.828, vsako minuto pa 19 dolarjev. In to je samo en vir njegovih dohodkov. Kaj pa še drugi! Ampak socializem ni opravičen!

Re rudarskih zadrug. Druga skupina rudarske zadruge za c. kr. okrožni rudniški urad celjski in za rudništvo v Zagorju ob Savi je zborovalo v nedeljo, dne 24. novembra, ob 3. uri popoldne v gostilni Ivana Deberska v Prjem števil. 11 pri Velenju. Iz zapisnika tega zborovanja se razvidi: Navzoči so bili: c. kr. rudniški komisar dr. Müller, 50 odposlancev II. skupine, Ignac Sittar, kot tolmač za nemški jezik, in Martin Repovš III. kot zapisnikar. — Dnevni red: 1. Posvetovanje o službenem redu za vse rudnike c. kr. okrožnega rudarskega urada celjskega in za rudništvo v Zagorju ob Savi. 2. Razni nasveti. 1. K prvi točki prečita načelnik druge skupine službeni red v slovenskem jeziku po posameznih točkah, Sittar pa v nemškem jeziku. Vse točke so bile soglasno sprejete s sledečimi spremembami: §. 5. S pripombo rudniškega komisarja, da bo v kratkem izdan ministrski ukaz, da se ne bode nikjer jemalo izpod 16 let mladih dečkov v jamske službe. §. 9 je bil popolnoma izpuščen. §. 23. Dogovorna plača (Geding) se uredi po plačilnih razmerah, ker imajo nekateri rudniki mesečno, štirinajstdnevno in celo tedensko. §. 25. Plačilni dan mora biti povsod

15. vsakega meseca. §. 27. Za vsako podnevno kot ponočno nedeljsko delo se ima plačati 100%, več. §. 34. Se 3. točka popolnoma izpusti. §. 35. Se kazni od 5% na 10% od delavčevega mesečnega zaslužka zniža. Ob drugi točki: Razni nasveti, predlaga odposlanec Anton Topolšek iz Trbovelj, naj se vsled podraženja raznih življenjskih potrebščin zviša odposlanec diete, kar je bilo soglasno sprejeto. Anton Kobi všek iz Trbovelj se pritož, da se na vzhodnem revirju števil. 1. in števil. 2. nikoli ne pripravi dovolj lesa in da se vsled tega delavec veliko zamudi, ker mora po vseh krajih iskati in skupaj spravljati les; izreče željo, da bi rudniški urad uplival na gosp. ravnatelja, da bi se vsem delavcem pripravilo les v jamo, ker gosp. ravnatelj vse obljubi, ne stori pa ničesar. Omenja se razne druge stvari, kakor nesnažnost po stranišjih i. t. d. Odposlanec Jazbec iz Trbovelj pravi, ako se da pazniku pisati les, mora imeti podpisano od prometnega vodje, dotični pa prekriza, namesto da bi podpisal, samo da dobi ob novem letu več premije. Tudi vozov za les ni dobiti. To bi se lahko preskrbelo z mladimi dečki, da bi bilo dovolj lesnih vozov pripravljenih. Ivan Jagodič se pritožuje, da na Tereziji, kakor tudi pri Polaju ne dobe toliko huntov plačanih, kakor jih napravijo, mnogo se jih je že izreko, da je tekom celega meseca ena tretjina vse povedala drugi in so vse zapisali; ob zadnjem je bilo pa 30 do 40 huntov premalo. Izreka željo, naj bi se pred stolne postavilo takozvane znamkne kontrolorje, ki bi imeli dolžnost natančno paziti na znamke od huntov. Franc Ousenag iz Hrastnika izreka željo, naj bi rudniški urad uplival na gosp. ravnatelja, da bi se delavstvo najmanj po dveh mesecih prestavljalo, da ne bi bili vedno eni na slabih, drugi pa na dobrih krajih. Ker se nihče več ne oglasi za besedo, zaključil načelnik zborovanje.

*Poltniki v Ameriko
Materi želijo dobro, po ceni in
ranesljivo potovati naj se obrnejo
Simonu Kmetek
v Ljubljani Kolobovarske ulice 20.
Kakovostna Pojasnila daje se brezplačno.*

Stanje hranilnih vlog:
24 milijonov kron.

Rezervni zaklad:
860.000 kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

v lastni hiši, Prešernove ulice 3, poprej na Mestnem trgu zraven rotovža, sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure popoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4%, ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev.

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.

Posoja se na zemljišča po 4 1/2%, na menice in na vrednostne listine pa po 5% na leto.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon št. 168.

v Ljubljani

Telefon št. 168.

priporoča svoje

izborna pivo v sodeih in steklenicah.

Telefon št. 157.

ZALOGA VIŠPODNJI ŠIŠKI.

Telefon št. 157.